

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 7, NO 13, STIP, 2022

ГОД. VII, БР. 13
ШТИП, 2022

VOL. VII, NO 13
STIP, 2022

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. 7, Бр. 13
Штип, 2022**

**Vol. 7, No 13
Stip, 2022**

**PALMK, VOL 7, NO 13, STIP, 2022
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM22713>**

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Кире Зафиров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenoski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Kire Zafirov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

12 ПРЕДГОВОР

Јована Караниќиќ Јосимовска, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Jovana Karanikik Josimovska, editor of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Gyde Hansen

ÜBERSETZEN FÜR DIE DRESDNER FRAUENKIRCHE

Gyde Hansen

TRANSLATING FOR THE FRAUENKIRCHE DRESDEN

25 Violeta Janusheva

LINGUISTIC ANALYSIS OF CORONA AND COVID-19 RELATED WORDS IN THE MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE

41 Vesna Prodanovska-Poposka, Silvana Neshkovska, Elena Kitanovska-Ristoska

ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES: A STUDY ON ENGLISH SPELLING PROFICIENCY OF UNDERGRADUATE STUDENTS – LEARNERS OF ENGLISH FOR BIOTECHNOLOGY

53 Doris Sava

ÜBERLEGUNGEN ZUR EINBINDUNG DES VORGEPRÄGTEN SPRACHGEBRAUCHS IN DIE RUMÄNISCHE BILINGUALE LEXIKOGRAFISCHE PRAXIS MIT DEUTSCH

Doris Sava

CONSIDERATIONS ON THE INTEGRATION OF CONVENTIONALIZED LANGUAGE USE IN ROMANIAN BILINGUAL LEXICOGRAPHICAL PRACTICE WITH GERMAN

63 Ilir Krusha, Izer Maksuti

DER AUFFORDERUNGSSATZ, SEINE SYNTAKTISCHEN UND SEMANTISCHEN DIFFERENZIERUNGEN IM DEUTSCHEN UND ALBANISCHEN

Ilir Krusha, Izer Maksuti

THE IMPERATIVE SENTENCE: SYNTACTIC AND SEMANTIC DIFFERENCES IN GERMAN AND ALBANIAN

75 Анета Стојковска

СИНТАКСИЧКО СОГЛАСУВАЊЕ ПО БРОЈ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК

Aneta Stojkovska

SYNTACTIC NUMBER AGREEMENT IN MACEDONIAN AND ENGLISH

- 85 Mariya Leontik**
MAKEDONYA'DA OSMANLICA BELGELERİN İLK ÇEVİRMENLERİ VE
OSMANLI DÖNEMİNİ ARAŞTIRAN İLK UZMANLAR
Marija Leontik
THE FIRST TRANSLATORS OF OTTOMAN-TURKISH DOCUMENTS AND THE
FIRST RESEARCHERS OF OTTOMAN PERIOD IN MACEDONIA
- 105 Марија Гркова-Беадер**
ПРАВОПИСНИТЕ ОТСТАПКИ КАЈ СТУДЕНТИТЕ ОД ПРВА ГОДИНА НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ ВО ШТИП
Marija Grkova-Beader
ORTOGRAPHIC ERRORS MADE BY THE FIRST YEAR STUDENTS AT THE
UNIVERSITY IN SH TIP

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 119 Намита Субиото**
ТВОРЕШТВОТО НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ НА СЛОВЕНЕЧКИ
Namita Subiotto
TRANSLATIONS OF THE WORKS OF BLAZHE KONESKI INTO SLOVENIAN
- 131 Luisa Emanuele**
«AMO LE CONTAMINAZIONI. SENZA MESCOLANZE NON ESISTEREBBE
ALCUNA FORMA DI VITA». LAILA WADIA E LA LINGUA METICCIA
Luisa Emanuele
«I LOVE CONTAMINATION. WITHOUT MIXTURES NEITHER THERE WOULD
BE ANY FORM OF LIFE». LAILA WADIA AND THE INTERBREED LANGUAGE
- 143 Giacomo Di Muccio**
MASCILITÀ FRAMMENTATE. IL CASO DI TI HO SPOSATO PER ALLEGRIA DI
NATALIA GINZBURG
Giacomo Di Muccio
SHATTERED MASCULINITY. THE CASE OF NATALIA GINZBURG'S TI HO
SPOSATO PER ALLEGRIA
- 153 Марија Ѓорѓиева-Димова**
„КНИГАТА-КАКО-СВЕТ“: РОМАНЕСКНИТЕ ОНТОСТРАТЕГИИ НА МИТКО
МАЏУНКОВ
Marija Gjorgjieva Dimova
“THE BOOK AS A WORLD”: MITKO MADZUNKOV'S LITERARY
ONTOSTRATEGIES
- 167 Славчо Ковилоски**
НЕПОЗНАТА ПЕСНА И ЕСЕИ ВО РАКОПИС НА АНАСТАСИЈА МИЛОШОВА
ОД 1895 И 1896 ГОДИНА
Slavcho Koviloski
UNKNOWN POEM AND ESSAYS IN MANUSCRIPT BY ANASTASIJA MILOSHOVA
FROM 1895 AND 1896

- 175 Filiz Mehmetoğlu**
MAKEDON ATASÖZLERİ VE BİLMECELERİNDE İSTANBUL ALGISI
Filiz Mehmetoğlu
THE PERCEPTION OF ISTANBUL IN MACEDONIAN PROVERBS AND RIDDLES

КУЛТУРА / CULTURE

- 187 Luciana Guido Shrempf**
UN BREVE VIAGGIO. ALLA SCOPERTA DEI FILM DANTESCHI: DAI PRIMORDI DELLA SETTIMA ARTE AD OGGI
Luciana Guido Shrempf
A SHORT JOURNEY ON DISCOVERING DANTE IN MOVIES: FROM THE BEGINNING OF THE SEVENTH ART TO TODAY

- 203 Sunčana Tuksar, Saša Vojković**
MUSIC, FASHION AND THEATRE AS TRANSMEDIA DRAMATURGY IN WOODY ALLEN'S FILM BLUE JASMINE

- 215 Petar Namicev, Ekaterina Namiceva Todorovska**
SIGNIFICANCE OF THE BAZAAR FOR PRESERVATION OF THE TRADITIONAL URBAN FORM IN MACEDONIA – STUDY CASE OF SKOPJE'S OLD BAZAAR

- 229 Maja Манчевска**
РОДОВАТА ДИМЕНЗИЈА НА ПОЛИТИЧКИОТ АНГАЖМАН ВО МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО
Maja Mancevska
THE GENDER DIMENSION OF THE POLITICAL ENGAGEMENT IN MACEDONIAN SOCIETY

- 243 Alirami İbraimi**
KÜLTÜR MERKEZİ KONUMUNDAKİ MANASTIR ŞEHİRİ VE ÖZELLİKLERİ
Alirami İbraimi
THE CITY OF MANASTIR AS A CULTURAL CENTER AND ITS FEATURES

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 255 Luandra Murati, Gëzim Xhaferri, Biljana Ivanovska**
ANWENDUNG UND FUNKTION VON SPIELEN IM DaF-UNTERRICHT AN KOSOVARISCHEN GRUNDSCHULEN
Luandra Murati, Gëzim Xhaferri, Biljana Ivanovska
APPLICATION AND FUNCTION OF GAMES IN GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE AT ELEMENTARY SCHOOLS IN KOSOVO

269 Andreja Retelj
EINSTELLUNGEN VON SLOWENISCHEN DAF-LEHRENDEN ZUR
MEHRSPRACHIGKEIT

Andreja Retelj

BELIEFS OF SLOVENIAN TEACHERS OF GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE
ABOUT MULTILINGUALISM

283 Adrijana Hadji-Nikolova, Nina Daskalovska, Natka Jankova-Alagjovska
DISTANCE LEARNING – DEVELOPMENT, TYPES AND TOOLS

297 Şükriye Duygu Çağma
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILABİLECEK İNTERNET
SİTESİ KAYNAKLARI

Şükriye Duygu Çağma

WEBSITE RESOURCES TO BE USED IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

305 Лилјана Макаријоска
СТУДИИ ЗА ВТОРИОТ БЕРАМСКИ БРЕВИЈАР – ЗНАЧАЕН ПРИЛОГ ЗА
ПРОУЧУВАЊЕТО НА ХРВАТСКОГЛАГОЛСКАТА ПИСМЕНОСТ

Liljana Makarijoska

STUDIES ON THE SECOND BERAM BREVIARY – A SIGNIFICANT
CONTRIBUTION TO THE STUDY OF CROATIAN GLAGOLITIC LITERACY

313 Ранко Младеноски
ПРИВАТНИ ЗАПИСИ НА ЖИВКО ЧИНГО

Ranko Mladenoski

PRIVATE RECORDS OF ZHIVKO CHINGO

ДОДАТОК / APPENDIX

323 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

325 CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

СИНТАКСИЧКО СОГЛАСУВАЊЕ ПО БРОЈ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК

Анета Стојковска

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје
aneta.naum@flf.ukim.edu.mk

Апстракт: Овој труд опфаќа анализа на разликите во единското и множинското синтаксичко согласување во македонскиот јазик споредени со англискиот јазик. Се анализира како бројот на именската група во субјектна позиција може да влијае на глаголот (единска или множинска форма) кој ја следи таа група. Примерите (речениците) се експерирани од одбрани книжевни дела и дневни весници на македонски и на англиски јазик, заедно со своите преводни еквиваленти. Авторот ги прикажува заклучоците до кои дошол со анализа на одбраниот корпус.

Клучни зборови: број, синтакса, согласување, единица, множина.

1. Вовед

Еден од најкомплексните поими за дефинирање во лингвистиката е „реченица“, а според Мишеска-Томиќ (Mišeska-Tomić, 1993, стр. 11), најсоодветната дефиниција за „реченица“ се води според нејзиниот карактеристичен белег и претставува „врската која постои помеѓу субјектот и предикатот, поради што се дефинира како низа зборови поврзани со предикативниот однос“. Во оваа насока, Минова-Ѓуркова (2000, стр. 151; 2004) дополнува дека „реченицата е организирана според синтаксичката шема на даден јазик, со еден лексички показател на предикативноста како свој конститутивен член“.

Гринберг (Greenberg, 1963, стр. 93–95) го смета постоењето на бројот и неговото синтаксичко согласување за лингвистичка универзалија. Субјектот и предикатот се во двојна врска, секој со своја улога во реченицата: предикатот отвора место за субјектот, а субјектот ја диктира неговата форма. Значи, во англискиот јазик прирокот (предикатот) се смета за подредениот реченичен елемент, а субјектот (подметот) за надредениот елемент. Глаголот е основната единица на прирокот, а именката (ИГ) на субјектот. Глаголот уште се именува како цел на согласувањето (agreement target), именката центар е контролор на согласувањето (agreement controller), а синтаксичката средина

во која ова се одвива е домен на согласувањето (agreement domain). (Bock et al., 2001). Согласувањето по број на реченично ниво ја означува ситуацијата кога природот е во еднина, бидејќи субјектот е во еднина, или природот е во множина поради субјектната множина. Оттука, согласувањето по број може да биде еднинско, множинско или двојно, но ова правило (како и другите) може да се прошири, односно има случаи кога синтаксичкото согласување по број искажува повеќе од една семантичка функција. Поради потесните врски меѓу членовите во ИГ наспроти членовите во реченицата, согласувањето во ИГ е многу построго отколку она во рамките на реченицата. Дури се оди дотаму да се смета дека бројот на именката е од далеку поголемо значење од бројот на глаголот. (Eberhard et al., 2005, стр. 538).

Синтаксичкото согласување во македонскиот јазик се врши по род, број и лице. (Минова-Ѓуркова, 2004; Минова-Ѓуркова, 2005; Петроска, 2006). Ако се приспособуваат формите една на друга, тогаш ова согласување се нарекува формално, а се разликува од согласувањето по смисла и согласувањето по блискост, кај кои е клучна местоположбата на елементите. Чести се конфликтните јазични ситуации со трите вида согласување. (Corbett, 2006a; Hirtle, 1982). Во овој контекст, Чомски (Chomsky, 1965, стр. 163) тврди дека под видливата површина (т. е. граматичкиот субјект) лежи невидливата површина на апстрактноста на семантичкиот субјект, кој не е целосно истражен во јазикот. Во секој случај, синтаксичкото согласување бара тесна соработка на лексичките, морфолошките и семантичките информации, вклучувајќи ја и референтноста, со цел успешна координација помеѓу елементите во лингвистичкото мапирање.

2. Еднинско согласување

А. Колективни именки

Колективните именки во македонскиот јазик кои надворешно немаат обележувач за обичната множина, односно нивната еднинска форма го означува збирот од еднородни предмети, како багра, население или свет, сигнализираат внатрешна организираност на множеството и се карактеризираат со формално еднинско согласување во англискиот јазик. Англиските преводи на овие именки не се целосно нивни семантички еквиваленти, а таа разлика донесува и диференцијација во согласувањето помеѓу овие јазици:

(1) Населението издезе на улиците на Варшава... (НМ: 21.7. 2017);

(2) Превод: The *people* populated the streets of Warsaw...

Во реченицата (2) не може да се забележи множинското согласување (поради “populated”, кое во англискиот јазик нема видлив обележувач на граматичкиот број), но во секој случај множинската именка центар people (со ова значење) се јавува со множински глагол.

Б. Мерки и наслови

ИГ во субјектна позиција, која формално е множинска, а се однесува на концептуализирана единечност на мерката за единица (за време, должина, оддалеченост, пари, тежина), како и на наслови на книжевни дела или филмови, ја следи едински глагол во англискиот и во македонскиот јазик:

(3) Five minutes is a lot to get to the hill. (ДМ: 19);

(4) Превод: Пет минути е многу за до ридот. (ДМ: 19);

(5) “The Canterbury Tales” has been published in multiple languages. (TG: 4.5. 2012);

(6) Превод: „Кентербериски приказни“ е преведена на повеќе јазици.

Не може да се тврди дека множински глагол не е дозволен, меѓутоа семантичкото согласување (со наведеното значење) е карактеристично во вакви случаи. Ако во структурата на ИГ има обележувач за дистрибутивност, како “each” или “every”, иако мерката за единица функционирајќи како именка центар е множинска, сепак следи едински глагол. Како најчести глаголи во предикатската структура се јавуваат “be”, “seem” и други непреодни глаголи, и ако по глаголот во предикатот стои единска ИГ, тогаш единското согласување во реченицата е задолжително во англискиот јазик, но не и во македонскиот јазик:

(7) 100 billion Coca-Cola bottles seems a large number. (TG: 11.7. 2017);

(8) Превод: 100 милијарди кока-кола шишиња се чини голема бројка.

(може: 100 милијарди кока-кола шишиња се голема бројка.)

В. Пропорција

Постојат разновидни конструкции кои изразуваат пропорција на ИГ, односно се фокусираат на еден примерок од повеќето, и во тие случаи доаѓа до формално единско согласување помеѓу именката центар (субјект) и глаголот (предикат) во двата јазика:

(9) One [student] in every nine is accepted at prestigious schools. (TG: 18.11. 2016) ► трансформација: Every ninth [student] is accepted...;

(10) Превод: Еден [студент] од секој деветти е примењ во престижни школи. ► трансформација: Секој деветти [студент] е примењ...

Во англискиот јазик “in” (како дел од ИГ) може да се замени со “out of”. Доколку во англискиот јазик се трансформира субјектната ИГ со единска именка во ИГ со множинска именка центар, како во (11), тогаш согласувањето може да биде двојно: единско согласување поради “one”, а множинско согласување поради блискоста со множинска бројна именка students. Преводот, пак, на македонски јазик би бил еквивалентен со првата реченица во (10).

(11) [One] in every nine [students] is / are accepted at prestigious schools.

Во разговорниот англиски јазик е прифатливо множинското согласување во (11) (според корпусната анализа), а причините кои лежат зад ова отстапување се објаснуваат преку психолингвистичките ограничувања

на краткотрајната меморија и притисокот за точна усна јазична продукција. Бок (Bock, 1995) ги додава спонтаноста и брзината во говорот, како причини поради кои согласувањето по блискост се јавува во реченицата – The readiness of our forces are at an all-time low. – и кое би било целосно неприфатливо според прескриптивистите. Грешките од овој тип го претставуваат пресекоот помеѓу концептуалните и граматичките граници.

Се смета дека статијата на Бок и Милер (Bock & Miller, 1991) ги поставила параметрите за лингвистичката анализа на согласувањето по блискост и по смисла, поточно во кои случаи доаѓа до погрешно синтаксичко согласување поради вметнување друга именка (или група) помеѓу именката центар во субјектот и прирокот. Интересно е за анализа тоа што тие го заклучиле, а тоа е дека повеќе испитаници сметаат дека субјектната ИГ – The key to the cabinets – има множинско согласување (“are”), додека истите тие испитаници, но во многу помал процент, сметаат дека субјектната ИГ – The keys to the cabinet – има едининско согласување (“is”). Тие се воделе по согласувањето по близина, а не по смисла. Всушност, и двете опции не се граматички точни, односно според граматичките правила би требало: The key to the cabinets is / The keys to the cabinet are. Значи, ни една опција не е „попогрешна“ од другата, но резултатите покажаа дека од двете неточни опции, множинското согласување излегува дека е „поточната“ опција.

Г. Координациска врска

Г. i. Составна координациска врска

Субјектот може да е претставен со повеќе ИГ во составна координациска врска со сврзникот “and” („и“), и во одредени случаи во двата јазика доаѓа до едининско согласување, односно согласување по смисла:

(12) Bacon [and] eggs is still something he enjoys... (TIME: 9.6. 2015);

(13) Превод: Сланина [и] јајца е нешто во кое сè уште ужива...

Субјектот, кој има два составни дела, се концептуализира како една посебна значенска единица (т. е. цел оброк), како една ИГ, и отука бара едининско согласување. (Humphreys & Bock, 2005, стр. 689). Станува збор за тоа дека двете именки значенски може да претставуваат и логичка сума, а не само логичка дисјункција. Може да се јави и множинско согласување во (12) и (13), но тогаш сланината и јајцата се разгледуваат како посебни ентитети, односно како две посебни ИГ. Ако, пак, ИГ е составена од апстрактни (небројни) именки, тогаш многу почесто се јавува едининско согласување поради нејасната граница помеѓу елементите (Quirk et al., 1972, стр. 560–562; Минова-Ѓуркова, 2000, стр. 199):

(14) The review [and] reconstruction of the event has shown many irregularities. (TG: 8.9. 2013);

(15) Превод: Увидот [и] реконструкцијата на настанот покажа многу неправилности.

Во составна координациска врска во која ИГ ги содржи дистрибутивните обележувачи “each” или “every” се јавува едининско синтаксичко согласување

во двата јазика поради фокусот на единечноста на ентитетите, и покрај тоа што има нивна семантичка множественост:

(16) [Every] building [and] [every] frame is a reminder of the city... (TIME: 6.1. 2015);

(17) Превод: [Секоја] зграда [и] [секоја] рамка е потсетник за градот...

Г. ii. Алтернативна координациска врска

Субјектот кој претставува ИГ во алтернативна координациска врска со сврзникот “or” („или“) е проследен со еднински глагол, доколку тој сврзник е употребен со значење „односно“. Сврзникот тогаш го воведува второто име на ентитетот и, оттука, нема место за множинско согласување во двата јазика поради недостатокот од множинско значење, односно постоењето на семантичка единечност. Во англискиот јазик запирката може да послужи за раздвојување на двете имиња на ентитетот, додека во македонскиот јазик запирка не се пишува по реченичен член чиешто дополнување се воведува со сврзникот „или“.

„Или“ може, исто така, да воведо алтернативен вршител на дејството, кога едниот вршител го исклучува другиот, и тогаш повторно глаголот е еднински во двата јазика. Ако двата ентитета координирани со „или“ се еднински, тоа упатува на еднински глагол. Во граматиката на Бајбер и др. (Biber et al., 1999, стр. 183) се дава следниот пример, а може да се однесува на двете опишани употреби на „или“:

(18) His son [or] John was about to take a bath;

(19) Превод: Неговиот син [или] Џон ќе се бањаќе.

Кај втората употреба на сврзникот, јазикот ја дозволува и конструкцијата со “either-or” („или-или“), но прескриптивната граматика ја отфрла, бидејќи “either-or” се однесува само на два ентитета, и ништо повеќе од два:

(20) [Either] his son [or] John was about to take a bath. [и никој друг];

(21) Превод: [Или] неговиот син [или] Џон ќе се бањаќе.

Со второто значење на „или“ (означувајќи алтернативен вршител на дејството), во македонскиот јазик еднинско е согласувањето, освен тогаш кога се јавува првото или второто лице, кои имаат предност над третото. Во тој случај, има множинско согласување, како во реченица (22). Англискиот јазик, пак, не ја прави токму оваа разлика во однос на граматичкото лице, но ако именките во ИГ се со различно граматичко лице или со различен граматички број, тогаш согласувањето е по блискост, како во реченицата (23) (Quirk et al., 1972, стр. 363):

(22) Јас [или] тој ќе дојдеме;

(23) [Either] me [or] him is going to come.

Д. Зависни дел-реченици

Освен именката (или ИГ) како субјект, во таа реченична позиција може да се јави зависна дел-реченица (декларативна, прашална, со минат/сегашен партицип, герунд или инфинитив) или, пак, придавска/предлошка група, која

вообичаено во англискиот и во македонскиот јазик е проследена со едински глагол (најчесто трето лице) поради значенската целина, макар и именката во дел-реченицата да е множинска (Mišeska-Tomić, 1993, стр. 203–225):

(24) That the contestants gain back the weight is understandable. (TIME: 2.5. 2016);

(25) Превод: Тоа што натпреварувачите си ја враќаат тежината е разбирливо.

Во англискиот јазик третото лице претставува необележана форма во парадигматскиот систем на лице, а единската форма е необележана по број, па во недостиг на мотивираност за друго лице или број, се прибегнува кон тоа лице во еднина.

3. Множинско согласување

А. Еден

Во случаите кога во ИГ има број (како определба) кој го содржи елементот „еден“, особеност за македонскиот јазик е согласувањето по блискост во самата ИГ (со единска именка центар), а на ниво на реченица, согласувањето по смисла, т. е. глаголот се јавува во множинска форма. (Минова-Ѓуркова, 2004, стр. 32; Петроска, 2008, стр. 58). И во англискиот јазик има синтаксичко множинско согласување, но не постои согласување по блискост во самата ИГ, како со „еден“:

(26) Сто и [една] плата не се доволни... (ФО: 30.8.2016);

(27) Превод: One (A) hundred and [one] salaries are not enough...

Б. Координациска врска

Б. i. Составна координациска врска

Грамматичкиот број на субјектната именка центар не ја најавува секогаш својата граматички еквивалентна глаголска форма, односно често се јавува непоклопување на тој број со семантичкиот број на целата ИГ. Тоа „несоодветство“ потоа преоѓа и на глаголот, како резултат на посилен семантички број, а примери за ова беа дадени во делот за мерки за единици (Brehm & Bock, 2013; Humphreys & Bock, 2005). Но, кога станува збор за реченици со составна координациска врска со сврзникот „и“ (“and”) во англискиот и во македонскиот јазик, поради сврзувањето на два различни ентитета во ИГ, согласувањето е граматичко, односно следи множински глагол:

(28) The bride [and] bridegroom were led into their bedroom. (BG: 660);

(29) Превод: Невестата [и] младоженецот беа одведени до нивната спална.

Но, постои и уште една јазична ситуација која треба да се спомене, а тоа е употребата на т.н. квазикоординатори, како “as well as” („како и“) и “along with” („заедно со“). Тие го добиле тој назив во англискиот јазик, бидејќи функционираат повеќе како предлози отколку како координатори во

субјектната ИГ (Quirk et al., 1972, стр. 364). Наликуваат на сврзникот „и“ поради сврзувачката функција, но се разликуваат по тоа што искажуваат хиерархиска врска во самата ИГ, додека со „и“ двата ентитета во ИГ се од еднаква важност. Кај овие квазикоординатори вториот ентитет е, всушност, субординираниот ентитет. Во двата јазика согласувањето е единско, односно хиерархијата на посебните ентитети ја надвладува семантичноста. Според Минова-Ѓуркова (2004, стр. 33), во разговорниот функционален стил има множинско согласување кое не се препорачува во стандардниот македонски јазик, а според Петроска (2008, стр. 145), пак, двете компоненти заедно се поврзани со истиот предикат, со што се дозволува множинска конгруенција:

(30) I, [along with] my partner, DeEdda McLean, was traveling to this area... (NG: 23.11. 2014);

(31) Превод: Јас, [заедно со] мојата партнерка Диеда Меклин, патував накај овој предел...

Б. ii. Разделна координациска врска

Кај разделната координациска врска со „и-и“ (“both-and”), станува збор за нагласување на заедничкото вршење на дејството, т. е. се нагласува дека тоа што им се припишува на ентитетите преку глаголот важи за секого од нив посебно, потенцирајќи ја дистрибутивноста. Поради тоа согласувањето во двата јазика е множинско (согласување по смисла):

(32) [Both] the one [and] the other side don't want a compromise. (TIME: 26.4. 2007);

(33) Превод: [И] едната [и] другата страна не саќаат компромис.

Оваа структура на засилување може да се трансформира во својот (послаб) еквивалент, повторно со множинско согласување: „и двете“ (“both of the”).

В. Броеви

Во случаи кога бројот се јавува како именка центар, добива множинска наставка во двата јазика, бидејќи му претходи друг број (како квантификатор), а тоа влијае глаголот да стане множински (формално и семантичко согласување). Значи, броевите се однесуваат како именки и притоа подлежат на согласување. Јесперсен (Jespersen, 1964, стр. 164) ја дава реченицата (34) како пример и притоа цитира кинески лингвист кој за ваквите случаи вели дека „англиската логичност триумфирала над граматичката нелогичност“:

(34) Three nines make twenty-seven;

(35) Превод: Три деветки прават дваесет и седум.

4. Заклучок

Грамматичката категорија број во македонскиот и во англискиот јазик се јавува кај зборовната група именки, и тоа изразена на повеќе нивоа: морфолошко, фонолошко, семантичко и синтаксичко. Овој труд систематски го покрива синтаксичкото ниво и ја илустрира тезата дека бинарната структура на единечност наспроти множественост, која е навидум некомплексна за

обработка, сепак, бара и внатрешна декомпозиција на именката во сооднос со околните елементи и контекстот, за да може семантички правилно да се интерпретира бројноста и да се одбегнат јазичните недоразбирања. Синтаксата во двата јазика наоѓа свое место преку меѓусебната врска помеѓу бројот на субјектот и прирокот во реченицата.

Согласувањето по број на реченично ниво ја означува ситуацијата кога прирокот е во еднина, бидејќи субјектот е во еднина, или прирокот е во множина поради субјектната множина. Оттука, согласувањето по број во двата јазика може да биде еднинско, множинско или двојно, а може и да се говори за формално согласување, согласување по смисла и согласување по блискост. Еднинско согласување се јавува кај колективните именки, кај именките кои означуваат мерки, наслови и пропорција, како и координациска врска (поточно составна и алтернативна врска), а и кај зависните дел-реченици. Множинско согласување се јавува по ИГ со „еден“ кај именките кои означуваат координациска врска (поточно составна и разделна врска) и кај броевите.

Треба да се има предвид дека постојат случаи кога синтаксичкото согласување по број искажува повеќе од една семантичка функција. Поради потесните врски меѓу членовите во ИГ наспроти членовите во реченицата, согласувањето во ИГ е многу построго отколку она во рамките на реченицата. Во секој случај, синтаксичкото согласување бара тесна соработка на лексичките, морфолошките и семантичките информации, вклучувајќи ја и референтноста, со цел успешна координација помеѓу реченичните елементи.

ИЗВОРИ

Англиски јазик / печат

1. **NG** National Geographic – месечно списание (2000 – 2017) – ngm.nationalgeographic.com
2. **TG** The Guardian – дневен весник (2007 – 2017) – www.theguardian.com/uk
3. **TIME** TIME – седмично списание (2000 – 2017) – www.time.com

Македонски јазик / печат

4. **НМ** Нова Македонија – дневен весник (2010 – 2017) – www.novamakedonija.com.mk
5. **ФО** Фокус – седмичник (2010 – 2017) – <https://fokus.mk>

Англиски јазик / книжевни текстови

6. **BG** The Brothers Grimm. (2009). *The Complete Fairy Tales*. London: Wordsworth Library Collection.

Македонски јазик напредно со превод на англиски јазик

7. **ДМ1** Михајловски, Драги. (2001). *Сиромавиот и чучулигата: десет македонски волшебни приказни*. Скопје: Каприкорнус.

БИБЛИОГРАФИЈА**Единици на латиница**

1. Biber, Douglas, Johansson, Stig, Leech, Geoffrey, Conrad, Susan, & Finegan, Edward. (1999). *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Harlow: Pearson Education Limited.
2. Bock, Kathryn. (1995). Producing Agreement. *Current Directions in Psychological Science*, 4 (2), 56–61.
3. Bock, Kathryn, & Miller, Carol A. (1991). Broken Agreement. *Cognitive Psychology*, 23, 45–93.
4. Bock, Kathryn, Eberhard, Kathleen M., Cooper Cutting, J., Meyer, Antje S., & Schriefers, Herbert. (2001). Some Attractions of Verb Agreement. *Cognitive Psychology*, 43, 83–128.
5. Brehm, Laurel, & Bock, Kathryn. (2013). What Counts in Grammatical Number Agreement? *Cognition*, 128, 149–169.
6. Chomsky, Noam. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. USA: MIT Press.
7. Corbett, Greville G. (2000). *Number*. Cambridge: CUP.
8. Corbett, Greville G. (2006). *Agreement*. Cambridge: CUP.
9. Eberhard, Kathleen M., Cooper Cutting, J., & Bock, Kathryn. (2005). Making Sense of Syntax: Number Agreement in Sentence Production. *Psychological Review*, 112 (3), 531–559.
10. Greenberg, Joseph H. (1963). Some Universals of Grammar with Particular Reference to the Order of Meaningful Elements. In Greenberg, Joseph H. (Ed.), *Universals of Language* (pp. 73–113). Cambridge, MA: MIT Press.
11. Hirtle, W. H. (1982). The Singular Plurality of Verb Discord in English. *CJL/RCL*, 21 (1), 47–54.
12. Humphreys, Karin R., & Bock, Kathryn. (2005). Notional Number Agreement in English. *Psychonomic Bulletin & Review*, 12 (4), 689–695.
13. Jespersen, Otto. (1964). *Essentials of English Grammar*. London: Routledge.
14. Mišeska-Tomić, Olga. (1993). *Syntax and Syntaxes*. Novi Sad: Dobra Vest.
15. Quirk, Randolph, Greenbaum, Sidney, Leech, Geoffrey, & Svartvik, Jan. (1972). *A Grammar of Contemporary English*. London: Longman.

Единици на кирилица

1. Минова-Ѓуркова, Лилјана. (2000). *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Скопје: Магор.
2. Минова-Ѓуркова, Лилјана. (2004). „Структурата на македонската реченица“. Предавања на XXXVII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура: 44–58.
3. Минова-Ѓуркова, Лилјана. (2005). „Внатрешнојазични и надворешнојазични особености на македонскиот јазик“. Предавања на XXXVIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура: 27–41.
4. Петроска, Елена. (2006). „Количествените категории дистрибутивност и колективност во македонскиот јазик.“ Предавања на XXXIX меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура: 27–32.
5. Петроска, Елена. (2008). *Количествените категории во македонскиот јазик: од семантика кон форма*. Скопје: Македонска реч.

Aneta Stojkovska

Ss. Cyril and Methodius University, Skopje

Syntactic Number Agreement in Macedonian and English

Abstract: This paper covers an analysis of the differences in singular and plural syntactic agreement in Macedonian compared to English. What is analyzed is number in the noun phrase as a subject, which influences the following verb (singular or plural form). The examples (sentences) have been excerpted from selected works of literature and daily newspapers in Macedonian and English, together with their translation equivalents. The author shows the conclusions they have come to by analyzing the chosen corpus.

Keywords: *number; syntax; agreement; singular; plural.*

ГОД. VII
БР. 13

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VII
NO 13